

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası
Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Asrın Müceddidi Celil Alim Takiyyuddîn En-Nebhani

Mohammad Mohammad'a

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Allah'tan yakında sizin elinizle bir çıkış yolu vermesini niyaz ediyorum; şüphesiz O'nun buna gücü yeter. Benim sorum, Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şu hadisinde geçen veya Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in buyurduğu gibi yenileyecek-müceddid mefhumu hakkında olacaktır: **“İِنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ لِهٰذِهِ الْاٰمَةِ عَلٰى رَاسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مِّنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِيْنَهَا”** **“Şüphesiz ki, Allah her yüzyılın başında bu ümmete dinini (din işlerini) yenileyecek bir müceddid gönderecektir.”** Şayet asrın müceddidi Celil Âlim Takiyyuddîn en-Nebhani ise, (Allah rahmet eylesin) onun ölümüyle yenileyecek-müceddid son mu bulmuştur yoksa onun fikrini taşıyan partinin (Hizbin) varlığıyla hâlâ mevcut mudur? Allah sizi en hayırlı bir şekilde mükâfatlandırsın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Birincisi: Sizin hakkında sormuş olduğunuz hadis, Ebu Davud'un Sünen'inde ve diğerlerinin Ebu Hureyra'nın Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den şöyle buyurduğunu rivayet ettiği şu hadistir: **“İِنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ لِهٰذِهِ الْاٰمَةِ عَلٰى رَاسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مِّنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِيْنَهَا”** **“Şüphesiz ki, Allah her yüzyılın başında bu ümmete dinini (din işlerini) yenileyecek bir müceddid gönderecektir.”** Bu hadisin, Kur'an ve sünnette belirlenen şerî mefhumlar çerçevesinde anlaşılması gerekir. İşte size bunlardan bazıları:

1- Allahu Teala'nın, **“Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için İslam'dan razı oldum.”** [Maide 3] kavlinin nazil olmasıyla birlikte din tamamlandı, nimet tamamlandı ve meseleye karar verildi; sonra Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in vefatıyla birlikte vahiy kesildi. Dolayısıyla bizzat din, Allah Subhanehu'dan gelen bir vahiy olması vasfıyla vahyin tamamlanmasıyla tamamlanmış olup onda ziyadeye ve noksanlığa bir yer yoktur. Bu yüzden o, Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in tebliği tamamlamasından Allah yeryüzüne ve onun üzerindeki varis oluncaya kadar var olmaya devam edecektir... Nitekim bu, Müslümanların zihinlerine ve nefislerine yerleşmiş bir mesele olup hakkında tartışmanın olmadığı İslami gerçeklerden biridir.

2- Bu nedenle **“İِنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ لِهٰذِهِ الْاٰمَةِ عَلٰى رَاسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مِّنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِيْنَهَا”** **“dinini (din işlerini) yenileyecek bir müceddid”** hadis-i şerifinden kastedilenin, ona bir şey ekleyerek veya ondan bir şey eksilterek, âmını tahsis ederek veya mutlakını mukayyet kılarak ya da benzerleri yaparak bizzat dinin yenilenmesinin olması mümkün değildir... Çünkü vahyin kesilmesiyle birlikte dine eklemeye bulunma, ondan neshetme, tahsis etme, mukayyet kılma ve benzerlerini yapma kapısı kapanmıştır... Zira bunların vahiyle gerçekleşmesi dışında şerî bir yönü yoktur; çünkü din, özü itibarıyla vahiydir, yani Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e vahyedilen şeydir. Madem ki yenilemenin bizzat dinde olması mümkün değildir, o halde yenileyicinin-müceddidin bunun dışındaki başka şeylere yönlendirilmesi gerekir.

4- İslam bir ideolojidir; yani kendisinden nizamın fıskırdığı bir akidedir. Dolayısıyla İslam, fikirlerin ve hükümlerin toplamı olup bunların tamamı Kitap, sünnet ve bu ikisinin irşad ettiği Sahabe icması ve kıyastan alınmıştır ki Sahabenin icması ve kıyas Kitap ve sünnete

dayanmaktadır... Bu yüzden yenilemenin şer'ân bizzat İslam'ın fikirlerinde ve hükümlerinde olduğu düşünülemez; o halde yenilemenin-müceddidin onunla ilgili, yani İslam'ın fikir ve hükümleriyle ilgili olması gerekir. Mesele dikkatle incelendiğinde İslam'ın fikir ve hükümleriyle ilgili iki yönünün olduğu ortaya çıkar ki bunlar, anlama ve uygulama-tatbik yönüdür... Yani İslam'la ilgili beşeri yönü; zira Müslümanlar, İslam'ı anlıyorlar ve onu uyguluyorlar; ama Müslümanların İslam'a ve onun uygulanmasına yönelik anlayışlarında, belirsizlik, kafa karışıklığı, kusur, suistimal veya ihmal ortaya çıkabilir... Yani onların ve bazılarının İslam'a yönelik anlayışlarında kusur olabilir, bu yüzden de İslam'dan olmadığı halde ondan olduğunu sanıp İslam'a eklemeye bulunabilir veya İslam'dan bir şey eksiltebilir ya da dinden bir parça olmasına rağmen ona aldırış etmez...

4- Hakeza Müslümanların İslam'a ve onu uygulamalarına yönelik anlayışlarında İslam ile bağdaşmayan hususlar ortaya çıkabilir, örneğin:

a- İslam'dan olmadığı halde bir şeyi İslam'dan kılmak veya İslam'dan olduğu halde bir şeyi İslam'dan eksiltmek ki bunlar, bidat kapsamına girmektedir.

b- Bir ideoloji ve hayat nizamı olması vasfıyla İslam'ı anlamada veya onun bazı fikirlerini ve hükümlerini anlamada belirsizliğin ve kafa karışıklığının olması.

c- İslam'ın bireysel, cemaatsel veya yönetici tarafından kötü bir şekilde uygulanması. Veya İslam'ın, uygulamada başkasıyla karıştırılması.

5- Dinin anlaşılmasının ve uygulanmasının vahye göre olması gerektiği haline geri dönmesi, yani Müslümanlar tarafından dinin anlaşılmasının ve onu uygulamalarının, belirsizlik, kusur, ilave, noksanlık, suistimal ve benzerleri olmaksızın İslam'ın fikirlerine ve hükümlerine göre olması gerektiği haline geri dönmesi için Allah Subhanehu ve Teala, Müslümanların içinden her yüzyılın başında, dini yenilemeye, yani dini, saflık, berraklık ve açıklığın olduğu veya herhangi bir suistimal ve karışıklık olmaksızın doğru bir şekilde uygulandığı aslına geri döndürmeye, yani din anlayışını veya onun uygulanmasını Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in gönderildiği dönemdeki saflığa, berraklığı ve açıklığa geri döndürmeye çalışan birini gönderecektir; böylece bu kişi, dinden olmadığı halde dinle ilgili olduğu sanılan şeyleri ortadan kaldıracak, dinin fikirlerinden ve hükümlerinden gizlenmiş olabilecekleri açığa çıkaracak, anlayışta belirsizlik isabet etmiş olabilecekleri açıklayacak ve yönetim ehlinde olduğunda dinin tamamını bir bütün olarak uygulamaya çalışacaktır... Nelerin olacağını vasfetmek için (yenilemek-yenileyecek) lafzının seçilmiş olması, anlamlı bir delaletle sahiptir; çünkü o, yeni bir şey getirmek değil, yeni bir şey yapmak, yani onu başlangıçtaki haline geri döndürmek anlamına gelmektedir. Çünkü lügat sözlükleri, [جدد] ceddede- kelimesinin anlamını şu şekilde açıklamışlardır: Kamusu'l Muhîr: ([جَدَّ يَجِدُّ] Cedde ve yeciddu: Yani o, yeni demektir. [أَجَدَّهُ وَجَدَّهُ وَاسْتَجَدَّهُ] "eceddehu, ceddedehu ve isteceddehu": Yani onu yeni yaptı, yani yenilendi demektir.) Es-Sıhah Fî'l Lüğa: ([تَجَدَّدَ الشَّيْءُ] Bir şey yenilendi: Yani yeni oldu demektir. [وَأَجَدَّهُ، وَاسْتَجَدَّهُ، وَجَدَّهُ] "ceddehu, eceddehu, ceddedehu ve **isteceddehu**": **Yani onu yeni yaptı demektir.**) Lisani'l Arab: ([وَأَجَدَّهُ، وَاسْتَجَدَّهُ، وَجَدَّهُ] "ceddehu, **eceddehu, ceddedehu ve isteceddehu**": **Yani onu yeni yaptı demektir.**) Hadis-i şerifte geçen (yenileyecek) şeklindeki bu lafız, delalet olunan şeyi doğru bir şekilde vermektedir ki o da; İslam'ı başlangıçtaki haline geri döndürmek olup deni değiştirmek ve dönüştürmek anlamında değildir.

6- Alimler, hadis-i şerifte kastedilen yenilemenin- müceddidin manasından bahsetmişlerdir ve ben de onların bahsettiklerinden bir kısmını aktarıyorum:

- Avnu'l Mabud:

[...([مَنْ يُجَدِّدُ] "Yenileyecek kimse"): (Kendisi için) gönderilenin yapılmasıdır: Yani bu ümmetin (dini) için demektir: Yani sünnetin bidat olanını açıklar, ilmi çoğaltır, ehline yardım eder, bidat ehlini yok eder ve onları küçük düşürür demektir. Şöyle dediler: Ancak dinin zahiri ve batni ilimleriyle alim olunur. El-Münavi, Fethu'l-Kadîr fi Şerhi'l-Câmi's-Sağîr'de bunu söyledi. El-Alkamî de şerhinde söyledi. [التَّجْدِيدِ] "Yenilemenin" anlamı, Kur'an ve sünnete göre amel etmek ve bu ikisinin gerekliliklerine göre emretmek konusunda öğretilenleri yeniden canlandırmaktır...

Yenileyecekten kastedilenin, Kur'an ve sünnete göre amel etmek ve bu ikisinin gerekliliklerine göre emretmek konusunda öğretilenleri yeniden canlandırmak ve bidatleri ve sonradan ortaya çıkan şeyleri öldürmek olduğunu yukarıda söyledim. İyilerin (salih olanların) meclislerinde şöyle dedi: Ümmet için dinin yenilenmesinden kastedilen, Kur'an ve sünnete göre amel etmek ve bu ikisinin gerekliliklerine göre emretmek konusunda öğretilenleri yeniden canlandırmaktır. Bu konuda şöyle dedi: Bu müceddid ancak kendi asrındaki alimlerin, onun durumlarının karineleri ve ilminden faydalanılması konusundaki zannı galibiyle bilinebilir; zira dinin müceddidinin, dinin zahiri ve batınî ilimlerini bilmesi, sünnetle iktifa etmesi, bidatleri bastırması ve onun ilmi kendi zamanındaki halkına yayılması gerekir. Yenileyecek olan-müceddid ancak her yüzyılın başında olur; bu yüzden sünnet bozulduğunda ve bidatler ortaya çıktığında alimler genellikle buna yönelmişlerdir. Dolayısıyla dinin yenilenmesine ihtiyaç olduğunda, Allahu Teala yarattıklarından seleflerinin yerine bir veya birkaç tanesini getirir. Bitti. El-Kârî el-Mirkat'ta şöyle demiştir: Yani sünnetin bidat olanını açıklar, ilmi çoğaltır, ehlini izzetlendirir, bidati bastırır ve bidat ehlini yok eder. Bitti.

Şu kimsenin ancak müceddid olduğu ortaya çıkar; dini ilimleri bilir ve sünnetleri ihya etmek, onları yaymak, sünnet sahiplerine yardım etmek, bidatleri ve sonradan ortaya çıkan şeyleri öldürmek, bidat ehlini dil ile veya kitaplar tasnif ederek, öğretmek ve benzeri yollarla mahvetmek ve ortadan kaldırmak için gece gündüz azim ve kararlılıkla çalışır; bu şekilde olmayan bir kimse kesinlikle müceddid olamaz; şayet ilimleri bilip insanlar arasında meşhur olur ve insanlar için bir referans olursa müceddid olabilir...]

- Mer'atul Mefatih Şerhu Mişkatil Mesabih'de şöyle geçmektedir:

[...([مَنْ يُجَدِّدُ]) "Yenileyecek kimse"): (Kendisi için) gönderilenin yapılmasıdır: Yani bu ümmetin (dini) için demektir; Ümmet için dinin yenilenmesinden kastedilen, Kur'an ve sünnete göre amel etmek ve bu ikisinin gerekliliklerine göre emretmek konusunda öğretilenleri yeniden canlandırmak, bidatleri ve sonradan ortaya çıkan şeyleri öldürmek ve bidat ehlini dil ile veya kitaplar tasnif ederek, öğretmek ve benzeri yollarla mahvetmek ve ortadan kaldırmak olup bu müceddid ancak kendi asrındaki alimlerin, onun durumlarının karineleri ve ilminden faydalanılması konusundaki zannı galibiyle bilinebilir; zira dinin müceddidinin, dinin zahiri ve batınî ilimlerini bilmesi, sünnetle iktifa etmesi, bidatleri bastırması ve onun ilmi kendi zamanındaki halkına yayılması gerekir. Yenileyecek olan-müceddid ancak her yüzyılın başında olur; bu yüzden sünnet bozulduğunda ve bidatler ortaya çıktığında alimler genellikle buna yönelmişlerdir. Dolayısıyla dinin yenilenmesine ihtiyaç olduğunda, Allahu Teala yarattıklarından seleflerinin yerine bir veya birkaç tanesini getirir. El-Kârî el-Mirkat'ta şöyle demiştir: Yani sünnetin bidat olanını açıklar, ilmi çoğaltır, ehlini izzetlendirir, bidati bastırır ve bidat ehlini yok eder; iyilerin (salih olanların) meclislerinde bu şekilde söylenmiştir...]

İkincisi: Genel olarak müceddidler ve Hicri on dördüncü asrın müceddidleri açısından olana gelince; bu mesele hakkındaki bir soruya 23 Haziran 2013 tarihinde aşağıdaki şekilde cevap vermiştik:

[Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh

Şeyhimiz, Allah Subhanehu ve Teala seni korusun ve senin ellerinle zaferi bir an önce nasip eyler İnşallah. Allah Subhanehu ve Teala senin ilminden bizleri faydalandırsın.

Sahih ve meşhur hadisler arasında güzide sahabe Ebu Hurayra'nın Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den rivayet ettiği bir hadis vardır: إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةٍ سَنَةٍ مَن يَجِدُّ لَهَا دِينَهَا "Şüphesiz Allah, her yüzyılın başında bu ümmet için dinini yenileyecek birini gönderir." [Ebu Davud (No/4292) rivayet etti, es-Sehavî "el-Makasidü'l-Hasene"'de (149) ve Albanî de "Silsiletu's Sahiha"'da (No/599) sahihledi.]

Soru şudur: Bu hadisin anlamı nedir? Hadiste geçen [مَنْ] harfi, ne ifade eder? Müceddid [Yenileyecek kişi] birey mi yoksa cemaat mi olacak? Müceddidleri, önceki asırlar ile sınırlandırmak mümkün mü? Allah Subhanehu ve Teala mükâfatınızı artırsın.

[Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh

Evet, hadis sahihtir. Hadisle ilgili beş mesele vardır:

1- Hadiste geçen yüzyıl ne zaman başlıyor? Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in doğumundan itibaren mi yoksa bi'setten mi veya hicretten mi ya da Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in vefatından itibaren mi?

2- Her yüzyılın başı, her yüzyılın ilk yılları mı yoksa ortası mı ya da sonları mı demektir?

3- [من] harfî, bir kişi mi yoksa insanlara, dinlerini yenileyecek cemaat mi demektir?

4- Geçmiş yüzyıllar boyunca müceddidlerin sayısı konusunda sahih rivayetler geldi mi?

5- 30 Zilhicce 1399 yılında sona eren on dördüncü yüzyılın müceddidinin kim olduğunu biliyor muyuz? Gücüm yettiğince, bu noktalar ile ilgili var olan ihtilafa değinmeden ve dalmadan bu meselelerde tercih ettiğim görüşü ortaya koymaya çalışacağım. Başarı Allah'tandır. Doğru yola ileten O'dur.

1- Yüzyıl hangi tarihten itibaren başlıyor? el-Munavî, Fethu'l Kadir adlı eserinin mukaddimesinde şöyle dedi: "Yüzyılın başı, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in doğumundan mı yoksa bi'setten mi veya hicretten mi ya da vefatından itibaren mi başlıyor diye ihtilaf edildi." Bana göre hicretten itibaren başlıyor. Hicret, İslam ve Müslümanların devletin kurulması ile izzet buldukları dönüm noktasıdır. Bu nedenle Ömer Radiyallahu Anh, tarihin ne zaman başlayacağı konusunda ittifak etmek için Sahabeleri bir araya topladığında, onlar hicreti tarihin başlangıcı olarak kabul ettiler. et-Taberî Tarihinde şöyle rivayet etti: "Abdurrahman ibn Abdullah ibn Abdulkhakem, Nuaym ibn Hammad, ed-Dareverdî, Osman ibn Ubeydullah ibn Ebî Rafi, Said ibnu'l Musayyeb'i şöyle derken işittim: "Ömer ibnu'l Hattab insanları topladı ve onlara hangi günden itibaren yazacağız? Diye sordu. Bunun üzerine Ali Radiyallahu Anh "Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hicret ettiği ve şirk topraklarını terk ettiği günden itibaren, dedi. Ömer Radiyallahu Anh da onun bu görüşünü kabul etti." Ebu Cafer dedi ki: "Sahabeler, o senenin Muharrem ayını, yani Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Medine'ye gelişinden iki ay ve birkaç gün öncesini hicri birinci yıl kabul ettiler. Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Medine'ye gelişi ise Rabi'u'l Evvel ayının on ikisine rastlar. İşte bundan dolayı ben, Sahabenin üzerinde anlaştıkları hicri tarihi, yüzyılın başlangıcı olarak kabul edilmesi gerektiği görüşünü tercih ettim.

2- Yüzyılın başı meselesine gelince, kabul gören görüş, sonu olmasıdır. Yani yüzyılın sonlarındaki ünlü, takvalı, temiz bir âlim müceddid olacak ve yarısında veya ortalarında değil yüzyılın sonlarında da vefat edecektir. Neden bunu tercih ettim meselesine gelince, şu nedenlerden dolayıdır:

A- Âlimler, Ömer ibn Abdülaziz'i birinci yüzyılın müceddidi olarak kabul ettiler. Bu konuda sahih rivayetler vardır. Ömer ibn Abdülaziz, kırk yaşlarında iken H. 101 yılında vefat etti. eş-Şafii de ikinci yüzyılın müceddidi olarak kabul ettiler. İmam eş-Şafii, elli dört yaşlarında iken H. 204 yılında vefat etti. **Eğer her yüzyılın başı yorumunun bundan farklı olduğu kabul edilirse, yani yüzyılın ilk yılları diye açıklanırsa, o zaman Ömer ibn Abdülaziz, birinci yüzyılın müceddidi sayılmaz. Çünkü H. 61'de doğdu. eş-Şafii de ikinci yüzyılın müceddidi sayılmaz. Çünkü H. 150 yılında doğdu.** Bu da şu anlama gelir, hadiste geçen yüzyılın başı ifadesi yüzyılın başı değil yüzyılın sonları demektir. Buna göre müceddid, yüzyılın ortalarında doğdu. Sonra yüzyılın sonlarında da ünlü müceddid bir âlime dönüştü. Yine sonlarında da vefat etti.

B- Ömer ibn Abdülaziz'in birinci yüzyılın müceddidi, eş-Şafii'nin de ikinci yüzyılın müceddidi olduklarının delili, ümmetin âlimleri ve imamlarının meşhur sözleridir. ez-Zuhrî, Ahmed ibn Hanbel, önceki ve sonraki imamlar, Ömer ibn Abdülaziz'in birinci yüzyılın müceddidi, eş-Şafii'nin de ikinci yüzyılın müceddidi oldukları üzerinde ittifak ettiler. Ömer ibn Abdülaziz, kırk yaşında iken H. 101 yılında, eş-Şafii de elli dört yaşında iken H. 204 yılında vefat etti. el-Hafız ibn Hacer, Tevali't Tesis adlı kitabında şöyle dedi: "Ebu Bekir el-Bezzâr, Abdülmelik ibn Abdülhamit el-Meymunî'nin şöyle derken işittim: "Ben Ahmed ibn Hanbel'in yanındayken eş-Şafii'nin adı geçti. Bunun üzerine Ahmed'in onu yücelttiğini gördüm. Dedi ki: "Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve

Sellem şöyle buyurdıkları rivayet edildi: **"İِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُقَيِّضُ فِى رَاسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُعَلِّمُ النَّاسَ دِيْنَهُمْ"** **"Şüphesiz Allah, her yüzyılın başında insanlara dinlerini öğretecek birini gönderir."** Ömer ibn Abdülaziz birinci yüzyılın müceddididir. eş-Şafii'nin de ikinci yüzyılın müceddidi olmasını umuyorum. Ebî Said el-Firyabî yoluyla Ahmed ibn Hanbel dedi ki: "Şüphesiz Allah, her yüzyılın başında insanlara sünnetleri öğretecek ve Nebî Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e nispet edilen yalanı ayıklayacak birini gönderir. Sonra biz araştırdık, birinci yüzyılın başında Ömer ibn Abdülaziz'in olduğunu, ikinci yüzyılın başında da eş-Şafii'nin olduğunu gördük." İbn Adiyy dedi ki: "Muhammed ibn Ali ibn el-Hüseyin, arkadaşlarımız: "Birinci yüzyılın başı, Ömer ibn Abdülaziz, ikinci yüzyılın başı da Muhammed ibn İdris el-Şafii'dir, dediler." el-Hâkim de Müstedrek'inde Ebu Velid'den rivayet ettiğine göre "Ben, Ebu'l Abbas ibn Şurayh'ın meclisinde iken yaşlı biri kalktı ve onu övmeye başladı. Bunun üzerine dedi ki: Ebu't Tahir el-Havlanî, Abdullah ibn Vehb, Said ibn Ebî Eyyub, Şerâhil ibn Yezid, Ebî Alkame, Ebu Hurayra'dan rivayet ettiğine göre Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu: **"İِنَّ اللّٰهَ يَنْعِثُ عَلَى رَاسِ كُلِّ مِائَةٍ سَنَةٍ مَنْ يُجَيِّدُ لَهَا دِيْنَهَا"** **"Şüphesiz Allah, her yüzyılın başında bu ümmet için dinini yenileyecek birini gönderir."** Müjdele ey Kadı! Çünkü Allah Subhanehu ve Teala, Ömer Bin Abdülaziz'i yüzyılın başında gönderdi. Muhammed ibn İdris eş-Şafii de ikinci yüzyılın başında gönderdi." el-Hâfiz ibn Hacer, "Bu durum bu hadisin o dönemde meşhur olduğu hissini veriyor." dedi.

C- Denilebilir ki dilde bir şeyin başı demek, evveli demektir. Her yüzyılın başının, başı değil de sonu olduğunu nasıl tercih edebiliriz? Buna şöyle cevap verilebilir: Dilde de belirtildiği gibi bir şeyin evveli, aynı zamanda sonu da anlamına gelir. Tacu'l Arûs sahibi dedi ki: "Bir şeyi başı, tarafıdır. Sonu da olduğu söylendi." Lisan'ul Arap sahibi de dedi ki: "Kertenkele başını çıkardı demek, delikten önce başını ama kuyruğunu da çıkarmış olabilir. Yani başını ya da sonunu [kuyruğunu] çıkardı, demektir." Dolayısıyla bir şeyin başı, belirtildiği gibi dilde hem başlangıcı anlamında hem de ister başı isterse sonu olsun taraf anlamında kullanılır. Buna göre hadiste geçen yüzyılın başı ifadesinden başı mı yoksa sonu mu kastedildiğini tercih edebilmemiz için karineye ihtiyacımız var. Bu karineleri, önceki rivayetlerde bulmak mümkündür. Ömer ibn Abdülaziz birinci yüzyılın müceddidi kabul edildi. Çünkü H. 101 yılında vefat etti. eş Şafii de ikinci yüzyılın müceddidi kabul edildi. O da H. 204 yılında vefat etti. Tüm bunlar, hadiste geçen mananın yüzyılın başı değil de sonu olduğu tercihinin gerektirir.

Yukarıda geçenlere dayanarak hadiste geçen her yüzyılın başı ifadesinden her yüzyılın sonları olduğu manasını tercih ediyorum.

3- [من] harfinin bir kişi mi yoksa cemaat mi olduğu meselesine gelince, hadis **"مَنْ يُجَيِّدُ لَهَا دِيْنَهَا"** "Bu ümmet için dinini yenileyecek birini." şeklinde rivayet edildi. Şayet [من] harfi, çoğula delalet etseydi, yüklem de çoğul olurdu. Yani [من يجددون] "yenileyecek kimseler" şeklinde olurdu. Ama yüklem, [يجدد] tekil olarak geldi. [من] harfinden sonra yüklem tekil gelse bile çoğula delalet edebilir. Evet, böyle olsa da ancak ben burada yüklem tekil geldiği için tekil ifade edebileceğini tercih ediyorum, Tercih ediyorum dedim. Çünkü yüklem tekil gelse bile, burada tekile delaleti kesin değildir. İşte bu nedenle hadisteki [من] harfinin cemaate delalet eder diye yorumlayanlar da oldu. Hatta rivayetlerinde her yüzyıldaki âlimler grubunu isimlerini bile saydılar. Ama yukarıda belirttiğim gibi onların bu sözü, diğerine göre daha zayıftır.

Bu nedenle bana göre [من] harfi, bir kişiye delalet eder. Yani hadiste belirtilen müceddid, âlim takvalı temiz tek bir kişidir.

4- Önceki yüzyıllarda yaşamış müceddidlerin isimlerinin sayılması meselesine gelince, bu konuda çeşitli rivayetler gelmiştir. En önemlisi de es-Suyuti'nin kasidesidir. Zira es-Suyutî, kasidede dokuzuncu yüzyılın müceddidlerini tek tek saydı. Dokuzuncu yüzyılın müceddidinin de Allah Subhanehu ve Teala'dan kendisinin olması temennisinde bulundu. Dilerseniz kasidesinden bir pasaj nakledeyim:

"Birinci yüzyılda, icma ile adaletli Halife Ömer'dir.

İkinci yüzyılda üstün ilimlere sahip olduğu için eş-Şafii'dir.

Beşinci yüzyılın âlimi, sahip olduğu cedel ilminden dolayı el-Gazali'dir.

Yedinci yüzyılın feneri de ittifakla İbn Dakiku'l İyd'dir.

Şimdi de dokuzuncu yüzyıl geldi. Allah Subhanehu ve Teala asla vaadinden dönmez. Bu yüzyılın müceddidinin de ben olmayı umuyorum. Allah'ın lütfu inkâr edilemez." Burada daha bundan sonra devam eden başka sözleri de var.

5- 30 Zilhicce 1399 yılında sona eren on dördüncü yüzyılın müceddidinin kim olduğunu biliyor muyuz? Muteber âlimlerin, yüzyılın başının sonları olduğu ile ilgili sözleri dikkatimi çekti. Ömer ibn Abdülaziz, H. 61'de doğdu ve birinci yüzyılın başında vefat etti. eş-Şafii de H.150'de doğdu ve ikinci yüzyılın başında öldü. Yani her biri, yüzyılın ortalarında doğdu, sonlarında meşhur oldu ve yine sonlarında vefat etti. Dedim ya ben bu yorumu tercih ediyorum. Çünkü muteber âlimler arasında meşhur olan görüş, Ömer ibn Abdülaziz birinci yüzyılın başındaki müceddiddir. eş-Şafii de ikinci yüzyılın başındaki müceddiddir. Buna göre ben, Allame Şeyh Takiyuddîn en-Nebhanî 'nin Allah rahmet eylesin on dördüncü yüzyılın başındaki müceddid olduğunu tercih ediyorum. en-Nebhani, 1332 yılında doğdu ve on dördüncü yüzyılın sonlarında özellikle de H. Cemâdiyu's Sâni 1372 yılında Hizb-ut Tahrir'i kurunca meşhur oldu. Yüzyılın sonlarında H.1398'de de öldü. Şeyh, Müslümanları Raşidi Hilafet Devleti kurarak İslami hayatı yeniden başlatmak gibi ölüm kalım meselesine davet etti. Onun bu davetinin Müslümanların hayatına, gayretlerine, çabalarına çok büyük etkisi oldu. Hatta bugün Hilafet, Müslümanların genel talebi haline geldi. Allah Subhanehu ve Teala Ebu İbrahim'e ondan sonra kardeşi Ebu Yusuf'a da merhamet etsin. Ve onları, Nebiler, Sıddıklar, şehitler, Salihler ile haşreylesin. Bunlar, ne güzel dostturlar.

İşte kardeşim Ebu Mümin, benim tercih ettiğim görüş budur. Allah Subhanehu ve Teala en doğrusunu bilir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah katındadır.] Daha önceki cevap bitti.

Üçüncüsü: Sizin sorunuz açısından olana gelince: (Şayet asrın müceddidi Celil Âlim Takiyuddîn en-Nebhani ise, (Allah rahmet eylesin) onun ölümüyle yenileyecek-müceddid son mu bulmuştur yoksa onun fikrini taşıyan partinin (Hizbin) varlığıyla hâlâ mevcut mudur?) Bunun cevabı; yukarıda açıkladıklarına göre yenileme sürecinin, (saf ve muttaki alim bir adam) tarafından olması ve onun vefatıyla birlikte yenileyecek-müceddid konusunun son bulmasıdır; ancak bu, yenileyicinin etkisinin son bulduğu anlamına gelmez; aksine yenileme tamamlandıktan sonra zaman geçtikçe anlayış veya uygulamada bir kusur ortaya çıkana kadar yenileyicinin Müslümanlar ve gelecek nesiller üzerindeki etkisi kalmaya devam eder; sonra Allah Subhanehu, gelecek yüzyılın sonunda ümmet için dinini yenileyecek birini gönderir. Zira hadise göre Allah, her yüzyılın başında, yani yukarıda açıkladığımız şekilde Allah'ın izniyle on beşinci yüzyılın başında ümmet için dinini yenileyecek birini gönderir. Onun kimin olacağını en iyi bilen Allah'tır.

Bu meselede benim için racih olan budur. Bilen ve hüküm verenlerin ey hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 26 Şevval 1444

M. 16/05/2023

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4368/>